

leno jak od předcházející stati, tak od následných kolokací. Také uvádění jednotlivých významových ekvivalentů sémanticky diferencovaných výrazů by mohlo být výraznější, což by podstatně usnadnilo orientaci v rozsáhlejších statích. Pozitivně naopak nutno hodnotit důsledné opřizvukování ruského materiálu v česko-ruském slovníku obvyklým způsobem (партии грýза), které se u nás z technických důvodů obvykle řeší podtrháváním přízvukných písmen. Za nezištnou pomoc v této záležitosti zpracovatelé vděčí doc. V. Baranovovi z Udmurtské státní univerzity v Iževsku, působícímu v době vzniku slovníku jako lektor ruštiny na Ústavu slavistiky brněnské filozofické fakulty.

Někdy může mít uživatel pochybnosti o účelnosti vydělování zvláštních hesel v takových případech jako • koupit // • koupit předem // • koupit si; • čekat // • čekat koho; či • doprava, • doprava lodní, zvláště s ohledem na to, že český uživatel je vzhledem k naší lexikografické tradici zvyklý hledat podobné výrazy a jejich spojení pod jedním základním heslem. Poněkud neobvyklé je také uvádění některých ustálených předložkových spojení jako samostatných hesel (• bez cla, • bez daně, • bez dividendy...). Takovýto přístup není jistě na škodu, možná by však v podobných případech bylo vhodnější a systémovější uvádět jednotlivá předložková spojení v rámci jednoho „předložkového“ hesla. Ne zcela jasné je potom kritérium pro uvádění takovýchto předložkových hesel: jestliže jsou takto uváděna těsná spojení s předložkami bez a na, proč tomu tak není např. u spojení s předložkou za či v? Určité pochybnosti mám také o účelnosti uvádění příliš složitých kolokací nebo volných spojení ve vazbách se sémanticky málo relevantními slovesy, jako je tomu např. u slovesa uskutečnit (~ na základě plné moci, ~ při zachování, ~ ve prospěch, ~ v souladu s předpisy, ~ za výhodných podmínek, ~ z neopatrnosti).

Slovníky ostravských rusistů jsou cenným lexikografickým dílem v oblasti speciálních překladových slovníků a všichni jejich uživatelé, i ti, na které se při jeho prvním vydání nedostalo, se již mohou těšit na dopracovanou a rozšířenou knižní verzi, jejíž vydání plánuje Ostravská univerzita ještě v tomto kalendářním roce.

Jiří Gazda

Fozikoš, A., Reiterová, T.: Reálie rusky mluvících zemí. Plzeň, Nakladatelství Fraus, 1997, 75 s.

Po pomerne dlhom období vákua vo vydávaní rusky písanej literatúry z oblasti reálií, jazykovedy i literárnej vedy nastáva konečne konjunktúra aj v tejto, tak často diskutovanej oblasti. V knihkupectvách cudzojazyčnej literatúry preplneným policami s anglickými, francúzskymi, nemeckými a inými publikáciami ešte stále nemôžu konkurovať tie v ruskej mutácii. Spomedzi ešte stále skromnej ponuky ma upútala útlá knižička s výrazne estetickou obálkou vydavateľstva FRAUS „Reálie rusky mluvících zemí“ autorov Andreja Fozikoša a Taťjany Reiterovej s podtitulom „Osnovnyje fakty iz istorii i dejstviteľnosti Rossiji i Belarusi.“

Paralelne s touto publikáciou ruských reálií vyšla z toho istého vydavateľstva nemecká a francúzska, na veľkú radosť rusistov, germanistov, romanistov. Svojím obsahom i rozsahom by mohla byť publikácia určená stredným školám. Vychádzajúc však zo skúsenosti a súčasných výskumov o stave vyučovania ruského jazyka na stredných školách, môže byť dobrou doplnkovou literatúrou i na vysokých školách.

Ako uvádzajú autori, publikácia sa venuje reáliám Ruska a Bieloruska, krajinám, kde má ruština postavenie štátneho jazyka. Jej rozsah je nevelký, na 75 stranách neštandardného formátu poskytuje priestor týmto témam: geografia, história, politický systém, život v Rusku, ekonomika, kultúra, systém vzdelávania.

Aj z reálií Bieloruskej republiky sa priestor venuje otázkam územného členenia, obyvateľstva, dejinám, ekonomike, kultúre a vzdelávaniu.

Všetky kapitoly i subkapitoly sú bohaté ilustrované početnými čierno-bielymi fotografiami, reprodukciami umeleckých diel, mapkami, portrétmi, schémami, a iným autentickým materiálom, čo výrazne umocňuje autenticitu lingvoreálií, zvyšuje efektívnosť učenia i posúva aktualizáciu do najsúčasnejšej roviny.

Navyše grafické členenie textu (v dvoch stĺpcoch) umožňuje lepšie vizuálne vnímanie.

Okrem základných faktov (dejiny od Kyjevskej Rusi po vládu Borisa Jeľcyna, vzdelávací systém, ekonomika atď.), ktoré charakterizujú túto jazykovú oblasť, zaradili autori do tohoto dielka aj prvky lingvoreálií, t.j. tie jazykové prostriedky, s ktorými je spätý význam i forma charakterizujúca život a zvyklosti danej cudzojazyčnej oblasti. Takto chápané reálie majú polyfunkčný charakter, napr. percipient sa dozvedá, čo znamená pre Rusa pitie čaju, že to nie je len konzumácia nápoja so starou tradíciou, ale že je to istý druh rodinného obradu s viacvýznamným aspektom, rovnako oslava sviatkov podľa pravoslávnych tradícií. Isteže, publikácii sa dá všeličo vyčítať (napr. miestami pateticky sa tváriace fotografie močiara s názvom V central'noj Rossiji, zrkadlová hladina Bajkalu a v nej odraz slnka, čo na čierno-bielej fotografii ani pri najlepšej fantázii nemôže vyvolať estetický dojem, disproporcía v zastúpení tém atď.).

Oceňujeme však snahu autorov aktualizovať texty, odhaliť nové skutočnosti, fakty, ktoré majú šancu oslovit' kohokoľvek z tých, ktorí ruský jazyk ešte nezabudli a chcú získavať stále nové informácie.

Ako pozorne sme publikáciou čítali alebo študovali, sa presvedčíme v teste na konci knižky.

Správnosť odpovedí na 31 otázok si môžeme skontrolovať podľa kľúča, ktorý je tiež uverejnený.

Na záver už len chronologický prehľad historických udalostí a prehľad prameňov informujú čitateľa.

A predsa ešte čosi potešujúce – informácia o príprave knižných titulov z pier slávnych ruských autorov – 23 titulov, ktoré potešia nielen rusistov a rusofilov, medzi nimi skvosty Tolstého, Turgeneva, Čechova, Dostojevského a iných veľikánov ruskej literatúry.

Helena Bálintová